

УДК 657.37:005.35

РОЗРОБКА ТА ВПРОВАДЖЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ЗВІТНОСТІ

Лігоненко Л.О., Тремблюк М.Д.
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

Досліджено сутність та значення соціального звіту, як інструмента поширення інформації про соціальну відповідальність корпорацій. Визначено основні форми соціальних звітів, їх переваги та недоліки. Досліджено нефінансові звіти національних та міжнародних компаній і визначено інформацію, яка найчастіше представлена в даних звітах. Проаналізовано переваги та недоліки різних форм кадрового забезпечення підготовки соціальної звітності на підприємствах. Викладені рекомендації щодо змісту, структури, індикативних показників соціальної звіту та визначені можливі джерела інформаційного забезпечення його підготовки.

Ключові слова: соціальна звітність, нефінансовий звіт, корпоративна звітність, соціальна відповідальність, корпоративна соціальна відповідальність бізнесу, корпорація.

Постановка проблеми. В останні роки все більшого поширення набуває визнання того, що необхідною умовою довгострокової життєздатності та прибутковості компанії є її соціальна відповідальність, активна громадська позиція. Компанія має створювати цінність не тільки для інвесторів та кредиторів (орієнтація на прибуток), а й для інших груп стейкхолдерів підприємства: клієнтів, партнерів, персоналу, громади тощо. За допомогою інформування громадськості щодо цілей та результатів соціально-орієнтованої діяльності, здійснення трансформацій бізнесу відповідно до принципів стійкого гармонійного розвитку є нефінансова (соціальна) звітність компанії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом, все більша увага науковців, як в світі, так і в Україні, приділяється проблематиці корпоративної соціальної відповідальності, в тому числі підготовці нефінансовій (соціальної) звітності. Дослідженням питань розробки та впровадженням соціальної звітності, зокрема її узгодження з міжнародних та національними стандартами фінансової займаються Андрющенко А., Бурасс М., Воробей В., Голова С., Гуняєва М., Маматова Т., Одінцева Т. та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В Україні соціальні звіти публікують в основному приватні підприємства, що функціонують на міжнародному ринку, та великі корпорації, що прагнуть привернути увагу громадськості до своєї діяльності не тільки у сфері корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), а й діяльності загалом. Решта підприємств, найчастіше, посилаються на відсутність коштів, брак знань та досвіду щодо розробки та оприлюднення соціального звіту.

Мета статті. Метою даної статті є розробка рекомендацій щодо розробки та впровадження корпоративної соціальної звітності на підприємстві з мінімальними витратами трудових та фінансових ресурсів.

Виклад основного матеріалу. Невід'ємною складовою впровадження принципів соціальної відповідальності компаній є складання та оприлюднення соціальної звітності. Значною мірою це пояснюється увагою стейкхолдерів до соціальних, економічних і екологічних показників діяльності підприємств, зокрема, інвесторів, які оцінюють можливі ризики для фінансових вкладень. Зазначене обумовлює необхідність розробки соціальної звітності.

Як відомо, у світовій практиці прийнято декілька основних форм соціальної звітності [1]:

- звіти у вільній формі;
- комплексний звіт (метод Triple Bottom-Line, метод Лондонської групи порівняльного аналізу (London Benchmarking Group), метод групи корпоративного громадянства (Corporate Social Citizenship тощо);
- стандартизований звіт (AA 1000, SA 8000, GRI та ін.).

Найпоширенішою формою звітності є вільна, її використовують більшість компаній, що позиціонують себе соціально орієнтованими. Вона зводиться до випуску звітів про добродійні програми компанії, підтримку компанією освіти, охорони здоров'я, культури і спорту. Ця форма є дуже зручною для компанії, проте не може забезпечити достовірність звіту і можливість порівняти його з іншими подібними документами, не сприяє оцінці і визнанню з боку вітчизняних і міжнародних організацій.

Звіт у вільній формі, зазвичай, призначений виключно для зовнішньої аудиторії і не передбачає проведення соціального аудиту – аналізу ефективності соціальних програм компанії і перевірки їх відповідності вибраним стандартам.

Прикладом комплексного підходу є звіт за методом потрійного підсумку (Triple Bottom-Line) [2]. Сутність цього методу полягає у висвітленні діяльності компанії за трьома аспектами:

- економічної результативності діяльності – фінансово-економічні та виробничі показники (прибуток, обсяг виробництва продукції тощо);

- екологічної результативності діяльності – вплив основної діяльності на довкілля і здоров'я людей (наприклад, дані про шкідливі викиди в атмосферу і застосування природоохоронних технологій);

- соціальної результативності діяльності – широкий спектр інформації, яка стосується діяльності компанії щодо своїх працівників, клієнтів, місцевих громад, інших цільових аудиторій та суспільства в цілому.

Стандартизований звіт є більш «серйозним» документом, визнаним в міжнародному співтоваристві. Основною відмінністю стандартизованого звіту порівняно із стандартами, складеними за комплексним підходом, є більш високі вимоги до збору інформації. Називатися він може по-різному, наприклад, нефінансовий звіт, звіт про корпоративну соціальну відповідальність, соціальний звіт, звіт про стійкий розвиток тощо. У будь-якому випадку такий звіт є інформаційним віддзеркаленням діяльності компанії у сфері корпоративної відповідальності і стійкого розвитку. Основні питання, які відображаються у звіті – це внесок компанії в економіку країни і регіонів; екологія; етичні питання ведення бізнесу; підтримка місцевих співтовариств; розвиток персоналу; корпоративна філантропія.

Спектр питань, віддзеркалених у такій звітності, може впливати на вартість бізнесу, сприяти ухваленню суттєвих для нього рішень зацікавленими сторонами. Як вірно зазначено у [2], соціальна звітність сприяє зростанню нематеріальної вартості бізнесу, зокрема, таких аспектів її оцінювання, як репутація, лояльність споживачів, на-

Таблиця 1

Порівняльний аналіз соціальних звітів міжнародних та національних компаній

Аспекти діяльності компаній, які висвітлюються	Соціальний звіт компанії					частота представлення	статус розділу
	«Мон-деліс Україна»	«Оболонь»	«Sam-sung»	«Carlsberg Ukraine»	«Галнафтогаз»		
Загальні відомості про компанію	+	+	+	+	+	5/5	О
Фінансово-економічні показники		+	+		+	3/5	Р
Корпоративне управління		+	+	+	+	4/5	О
Якість та безпека продукції	+	+	+		+	4/5	О
Інновації		+	+			2/5	М
Зменшення негативного впливу на навколишнє середовище	+	+	+	+	+	5/5	О
Тренінги для працівників по особистим якостям	+		+	+	+	4/5	О
Навчання працівників по фаховій підготовці		+	+	+	+	4/5	О
Стимули і мотивація		+	+	+	+	4/5	О
Безпека працівників		+	+	+	+	4/5	О
Турбота про здоров'я працівників	+	+				2/5	М
Пільга та санаторне обслуговування	+					1/5	М
Кар'єрний розвиток		+		+		+	3/5
Волонтерство			+		+	2/5	Б
Благодійність	+	+	+	+		4/5	Р
Програми для дітей працівників	+				+	2/5	М
Відносини з постачальниками	+	+	+		+	4/5	Р
Вклад в розвиток регіону	+	+	+	+	+	5/5	О
Підтримка соціальних ініціатив	+	+	+	+	+	4/5	О
Корпоративна етика (кодекс, комісія і т.д.)		+	+	+	+	4/4	О
Ризики		+	+			2/4	М

Розроблено авторами за даними [3, 4, 5, 6, 7]

О – обов'язкові, Р – рекомендовані, Б – бажані, М – можливі.

дійність, інтелектуальний капітал, інноваційність; складання відповідної звітності відіграє важливу роль у створенні та просуванні бренду компанії.

До основних переваг складання соціального звіту у стандартизованій формі слід віднести такі: порівнянність з іншими подібними звітами; визнання у міжнародній діловій співдружності; можливість врахування у процесі визначення соціального рейтингу компанії [1].

Залежно від конкретних потреб, компанія обирає той чи інший стандарт соціальної звітності.

Так як, для більшості українських підприємств звітування про соціальну відповідальність є новою практикою, то для початку необхідно навчитися правильно складати соціальні звіти, а тому в якості першої практики підготовки соціальної звітності рекомендується її вільна форма. Це буде практика «від більш простого до складнішого», оскільки відразу забезпечити високий рівень відповідності стандарту при самостійній роботі по підготовці соціальної звітності, навряд чи вдасться.

Таблиця 2

Аналіз варіантів залучення кадрових ресурсів для підготовки соціального звіту

Варіант	Переваги	Недоліки
Один працівник	Вивільнення тільки одного працівника від поточної роботи Найдешевший варіант Довіра до працівника	Тривалість збирання та оформлення інформації Суб'єктивність
Група працівників	Швидкість збору та оформлення результатів Об'єктивність Довіра до працівників	Вивільнення декількох працівників з їх поточної діяльності Можливість конфліктної ситуації
Спеціаліст-аутсорсер	Професійне складання звіту Працівники не відриваються від процесу роботи Швидкість збору інформації Об'єктивність, за умови відсутності інтересу	Затратність Можливість витоку внутрішньої інформації чи промислового шпіонажу Мало фірм та спеціалістів на ринку, що надають послуги даного характеру

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 3

Структура, індикативні показники соціального звіту та відповідальні за їх надання

№	Назва розділу	Індикативні показники	Відповідальний за надання інформації
1	Загальні відомості про компанію		Референт, служба діловодства, архів
2	Турбота про працівників		
2.1	Навчання працівників	кількість працівників, що пройшли перепідготовку, сума витрат на перепідготовку	Відділ кадрів (далі-ВК)
2.2	Безпека працівників (система КСУОП)	кількість нещасних випадків	відділ охорони праці та безпеки
2.3	Медичне забезпечення працівників	кількість працівників, що скористалися послугами медичного комплексу	ВК, відділ управління медичних послуг
2.4	Санаторне забезпечення працівників	кількість наданих путівок працівникам за зниженою ціною сума витрачених коштів на путівки для працівників	ВК, головна бухгалтерія
2.5	Піклування про дітей та внуків працівників	наявність санаторіїв для дітей кількість відправлених дітей по путівкам сума витрачених коштів на путівки для дітей	ВК, головна бухгалтерія
2.6	Соціальні виплати	сума соціальних виплат на одного працівника або у % до фонду оплати праці кількість працівників, що отримали соціальну допомогу	ВК, головна бухгалтерія
3	Екологія та якість продукції		
3.1	Зменшення негативного впливу на навколишнє середовище	сума витрат, вкладених в інновації показник (темпи росту) забруднення навколишнього середовища	відділ промислової екології
3.2	Якість продукції	Параметри якості та безпечності продукції Наявність сертифікатів Дотримання міжнародних стандартів систем якості	служба якості
4	Взаємодія з громадськістю		
4.1	Взаємодія з профспілками	кількість працівників, що входять до профспілки	відділ профспілки, ВК
4.2	Взаємодія зі студентами	кількість працівників, що поєднують навчання з роботою кількість студентів, що навчаються в вузах за кошти підприємства кількість проведених екскурсій для студентів	ВК
4.3	Благодійні програми	сума коштів виділених на програми	головна бухгалтерія
4.4	Волонтерство	кількість працівників-волонтерів та їх активна діяльність	ВК

Джерело: розроблено авторами

З метою систематизації існуючої практики та розробки пропозицій щодо змісту та структури соціального звіту нами було проаналізовано оприлюднені нефінансові звіти таких провідних компаній світу та України як ПрАТ «Монделіс Україна», ПАО «Оболонь», Samsung Electronics Co., Ltd, ПАТ «Карслберг Україна» та ПАТ «Концерн Галнафтогаз».

В таблиці 1 представлено результати порівняльного аналізу соціальних звітів міжнародних та національних компаній [3, 4, 5, 6, 7]. Визначення основних аспектів діяльності, які компанії зазвичай подають у своїх соціальних звітах, дозволяє усвідомити найбільш поширені розділи, які мають бути представлені у соціальній звітності.

Як було сказано вище, підготовка соціальної звітності у вільній формі дасть можливість запропонувати читачеві інформацію, подану в гнучкій формі, уникаючи показників та технічних елементів, які є обов'язковими в рамках міжнародної стандартизованої соціальної звітності.

Вибір форми звіту (табл. 2) на користь вільної форми обумовлюється також обсягом ресурсів, як фінансових, так і трудових (кадрових), які необхідні для його підготовки, та прагненням до мінімізації їх вартості.

Для збору інформації з підготовки вільного звіту для підприємств малого та середнього розмірів достатньо виділити одного працівника, наприклад, працівника відділу кадрів (через сезонність роботи та достатню обізнаність про соціальні заходи), або доручити цю роботу працівнику планово-економічного відділу. На великих підприємствах для збору та систематизації інформації щодо ключових показників, має бути залучено декілька працівників та створена робоча група. Альтернативний варіант – запрошення спеціаліста-аутсорсера по складанню соціальної звітності, але такий варіант буде фінансово-загратним.

Стосовно регламенту підготовки соціального звіту, то цей процес може бути структурований наступним чином:

- 1) прийняття рішення одноосібно або на раді директорів про підготовку та оприлюднення соціального звіту;
- 2) визначення цілей компанії (для чого вона звітує: наприклад, на даному етапі для визначення себе як соціально-відповідальне підприємство, розвитку корпоративної відповідальності);
- 3) визначення осіб, відповідальних за підготовку соціального звіту; передача їм відповідних повноважень та ресурсів;
- 4) затвердження розробленого проекту (макету) соціального звіту;
- 5) визначення форм (паперова, електронна тощо), механізму та бюджету (самостійно, на замовлення тощо) оприлюднення.

Список літератури:

1. Мацьків Р.Т. Нефінансова звітність – складова управління соціальною відповідальністю підприємств нафтогазового комплексу / Р.Т. Мацьків // Ефективна економіка – 2015 № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3926>
2. Грановська І.В. Міжнародні стандарти звітності соціальної відповідальності бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Звіт зі сталого розвитку «Концерну Галнафтогаз» [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://www.okko.ua/uk/company-news?pub_id=2504

Так як на українських підприємствах, зазвичай, немає відділу з корпоративної соціальної відповідальності, то формуванням звітності може зайнятися спеціально створена тимчасова крос-секторальна робоча група з фахівців різних відділів для підготовки звіту, наприклад, працівник (ВК) відділу кадрів та планово-економічного відділу (ПЕВ). Працівник ВК найбільш обізнаний в поточному стані трудових ресурсів підприємства, а працівник ПЕВ – краще організує роботу щодо збору та систематизації необхідних індикативних показників. Створення такої групи буде ефективним за рахунок швидкості збору та аналізу інформації. Керівником даної групи може бути призначений керівник того чи іншого відділу.

Важливою частиною роботи при підготовці звіту є визначення ключових питань, які мають бути розкриті у звіті. Враховуючи сучасний стан інформаційного забезпечення, можливі параметри/показники щодо окремих аспектів прояву соціальної відповідальності та враховуючи результати проведеного критичного аналізу соціальних звітів міжнародних і національних компаній, можна запропонувати наступні розділи соціального звіту, індикативні показники, які рекомендується для відображення в звіті та відповідальних за надання необхідної інформації (табл. 3).

Так як, підприємство буде самостійно створювати звіт (формування його структури, зміст та визначати ступінь деталізації окремих розділів), воно матиме змогу самостійно вирішувати яку інформацію подавати у текстовій та яку у цифровій формі. Проте обов'язковою рекомендацією вважаємо належну візуалізацію соціальної звітності (рисунок, таблиці, фото тощо). Це полегшить візуальне сприйняття звіту та підвищить зацікавленість працівників, їх сімей, друзів, громади до звіту.

Висновки і пропозиції. Впровадження соціальної звітності не є обов'язковою вимогою до підприємства. Проте, якщо на підприємстві присутня діяльність у сфері соціальної відповідальності, то створення і публікація соціальної звітності забезпечить підвищення його репутації. При цьому, витрати на соціальну звітність можна звести до мінімуму за рахунок подачі інформації у вільній формі та залучення одного-двох працівників для його підготовки при належній децентралізації робіт щодо збору та систематизації необхідної інформації. Сам соціальний звіт, оформлений в вільній формі, буде найбільше орієнтований на діалог з працівниками підприємства. Інформування про дотримання принципів соціальної відповідальності, соціальні ініціативи та діяльність підприємства може підняти імідж компанії серед працівників та громади, а також надати позитивний імпульс для інших стейкхолдерів підприємства щодо орієнтації на довгострокову життєздатність та відповідальну поведінку.

4. Звіт про соціальну відповідальність «Монделіс Україна» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ua.mondelezinternational.com>
5. Звіт про стійкий розвиток корпорації «Оболонь» за стандартами GRI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://report.obolon.ua/>
6. Корпоративний соціальний звіт «Carlsberg Ukraine» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ru.carlsbergukraine.com/csr/>
7. Соціальний звіт «Samsung» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.samsung.com/ua_ru

Лигоненко Л.А., Тремблюк М.Д.

Киевский национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана

РАЗРАБОТКА И ВНЕДРЕНИЕ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТЧЕТНОСТИ

Аннотация

Исследована сущность и значение социального отчета, как инструмента распространения информации о социальной ответственности корпораций. Определены основные формы социальных отчетов, их преимущества и недостатки. Исследованы нефинансовые отчеты национальных и международных компаний и определена информация, которая чаще всего представлена в данных отчетах. Проанализированы преимущества и недостатки различных форм кадрового обеспечения подготовки социальной отчетности на предприятиях. Изложены рекомендации по содержанию, структуре, индикативных показателей социальной отчета и определены возможные источники информационного обеспечения его подготовки.

Ключевые слова: социальная отчетность, нефинансовый отчет, корпоративная отчетность, социальная ответственность, корпоративная социальная ответственность бизнеса, корпорация.

Ligonenko L.O., Trembliuk M.D.

Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman

DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION OF CORPORATE SOCIAL STATEMENTS

Summary

The essence and importance of social report as a tool for disseminating information on the social responsibility of corporations. The basic forms of social reports, their advantages and disadvantages. Investigated non-financial reports of national and international companies and identifies the information is often presented in these reports. Advantages and disadvantages of different forms of staff training to ensure social accountability in the workplace. Recommendations on content, structure, indicative of social indicators report and identified possible sources of information support.

Keywords: social reporting, non-financial report, corporate accountability, social responsibility, corporate social responsibility, corporation.